

بازتاب مقامات عرفانی در آیینۀ شعر حافظ شیرازی و امام خمینی(ره)

سید هانیه موسوی نصر^۱، سید اعظم موسوی نصر^۲

۱- کارشناس ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی

۲- کارشناس ارشد رشته روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اندیمشک

چکیده

این پژوهش مانند دیگر پژوهش های علوم انسانی، به روش تاریخی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، بازتاب مقامات عرفانی را در آیینۀ شعر حافظ شیرازی و حضرت امام خمینی (ره) مورد بررسی قرار داده است. دیوان حافظ سرشار از غزل‌های مینیاتوری، لطیف و تراش خورده است، که با چاشنی طنز و رندی اوضاع سیاسی و اجتماعی دوران او را منعکس می‌کند. حافظ در غزل انقلابی بزرگ برپا کرده و طرحی نو در انداخت. بدین گونه که مسایل سیاسی و اجتماعی را در قالب غزل گنجانید در حالی که غزل ظرف عشق ورزی است. اندیشه‌های امام خمینی (ره) که در غزل او تجلی کرده است، بر اصول شریعت و انجام فرائض تاکید دارد لکن از جهت طی مقامات طریقت، مشرب عرفانی او در وادی عشق سریان و جریان دارد. اگر چه سبک شعر امام (ره) با سبک عراقی همخوانی دارد اما الفاظ و اصطلاحات عصر جدید در آن مشاهده می‌گردد که واژگان ساده، صمیمی و روزمره جاری در ادبیات معاصر است. در مضامین شعری او بعضی از الفاظ و کلمات چنان زیبا ادا شده‌اند که ادبیات فارسی را به سمت و سوی جدیدی سوق داده است. شعر امام نجوای عاشقانه روح هیجان زده و بی تابی است که در خلوت تنهایی با بکارگیری کلمات، راز دل دردمند را با محبوب ازلی گفته و با معشوق یگانه به راز و نیاز پرداخته است. او قافیه اندیش نبوده و به گفته مولانا هرگاه خود در درونش جوشنده، رنگی از شعر بدان بخشیده است. با وجود برخی اختلافات در مضامین غزل حافظ و امام خمینی (ره) شعر آنان از جهت تبلور مقامات عرفانی وجوه اشتراک فراوان دارد.

کلمات کلیدی: حافظ شیرازی، حضرت امام خمینی (ره)، ادبیات عرفانی، مقامات عرفانی، غزل